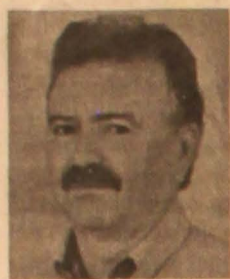


# Οι βλαχόφωνοι Έλληνες τραγουδούν περισσότερο στην ελληνική γλώσσα



**Γράφει ο Γιάννης Τσιαμήτρος εκπ/κός-χοροδιδάσκαλος**

Τώρα τελευταία κυκλοφορούν αρκετές συλλογές βλάχικων τραγουδιών (σε cd) στην βλάχικη μόνο γλώσσα. Το γεγονός αυτό είναι πολύ θετικό γιατί αποτελεί ένα ικανοποιητικό μέσο να μάθει κανείς τη γλώσσα από το τραγούδι. Προσωπικά εγώ έχω ευνοηθεί στη εκμάθηση της γλώσσας με αυτόν τον τρόπο.

Παρόλα αυτά, πιστεύω πως οι συλλογές αυτές πρέπει να περιλαμβάνουν μικρό ποσοστό ή τουλάχιστον κατά το ήμισυ τραγούδια στην βλάχικη γλώσσα γιατί αυτό ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Σε κάποιον μη βλαχόφωνο Έλληνα όταν βλέπει τέτοιες συλλογές, του δίνεται η εντύπωση ότι οι Βλάχοι τραγουδούσαν μόνο στην βλάχικη γλώσσα. Και αυτό δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Βέβαια είναι θεμιτό να εκδίδονται cd στο βλαχικό ιδίωμα, όμως πρέπει να αναφέρεται ότι οι Βλάχοι τραγουδούσαν ελληνικά τραγούδια και μάλιστα τα περισσότερα τους. Από την επιτόπια έρευνα, που έχω κάνει προσωπικά από 1990(20 χρόνια τώρα) στα βλαχοχώρια των Γρεβενών και του Βερμίου, διαπίστωσα ότι οι Βλάχοι τραγουδούν ελάχιστα τραγούδια στην βλάχικη γλώσσα.

Όλα τα τραγούδια στις γιορτές του καλοκαιριού στους τρανούς χορούς έξω από την εκκλησία στην πλατεία και σε διάφορους άλλους δημόσιους χώρους, ιδιαίτερα τα τελετουργικά, τα οποία πάντοτε είναι διαχρονικά και δεν αλλάζουν εύκολα, τραγουδιούνται και τραγουδιόνταν στην ελληνική γλώσσα. Στην επίμονη ερώτησή μου γιατί τα τραγουδούν έτσι, οι ηλικιωμένοι μου απαντούσαν: «έτσι τα βρήκαμε».

Συγκεκριμένα εδώ στην Βέροια, όταν ήρθε το 1995 η μουσικολόγος Αθηνά Κατσανεβάκη εδώ στη Βέροια κατά την διάρκεια της έρευνάς της (σε όλα τα βλαχοχώρια) για την πραγματοποίηση της διδακτορικής της διατριβής στα τραγούδια των Βλάχων, την βοήθησα στην συγκέντρωση τραγουδιών πηγαίνοντας την σε ηλικιωμένους Βλάχους του Ξηρολιβάδου (Τάκης Κυρίσης, Κώστας Τσιαμήτρος, Αρμένιος Αθηνά και πολλούς άλλους), όπου διαπίστωσα ότι τα τραγούδια που ήξεραν ήταν ελάχιστα στην βλάχικη γλώσσα, όπως ακριβώς συμβαίνει και στα βλαχοχώρια των Γρεβενών. ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗ ΒΛΑΧΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΠΟΥ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΑΜΕ ΗΤΑΝ ΜΟΛΙΣ ΔΕΚΑ. ΔΕΝ ΕΙΧΑΝ ΑΛΛΑ ΝΑ ΜΑΣ ΠΟΥΝ. Στη 1 (μία) ημέρα έρευνας συγκεντρώσαμε 50 τραγούδια στη ελληνική γλώσσα (συν 10 στη βλάχικη γλώσσα) και θα χρειαζότανε μια εβδομάδα να συγκεντρώσουμε όλα τα τραγούδια που τα τραγουδούσαν μόνο στα ελληνικά. Συγκεκριμένα ο μακαρίτης (τώρα) εξάιρετος τραγουδιστής Τάκης Κυρίσης τότε μου τόνισε με έμφαση: « Γιάννη μου, εμείς τραγουδούσαμε περισσότερα στα ελληνικά, λίγα είχαμε στα βλάχικα».

Βλέποντας αυτό το γεγονός, αναρωτήθηκα πως είναι δυνατόν οι Βλάχοι να τραγουδούσαν περισσότερο στην ελληνική γλώσσα αφού είχαν σαν μητρική τους γλώσσα τα βλάχικα; Στην έρευνά μου διαπίστωσα τα εξής:

Ο Ρουμάνος λαογράφος Raunesku κάνοντας έρευνα στους Βλάχους του μεσοπολέμου οι οποίοι εγκατεστάθηκαν στη προσαρτημένη αμφισβητούμενη (από τους Βουλγάρους) Δοβρουσά της Νότιας Ρουμανίας αιφνιδιάσθηκε όταν, ζητώντας από τις γυναίκες να τραγουδήσουν βλάχικα, άκουσε πεντακάθαρο ελληνικό τραγούδι (οι Αρωμόνοι τόμος Β G.Weigand-προλεγόμενα Α. Λαζάρου σελ. 14).

Ο κορυφαίος ρωμανιστής-βλαχολόγος και αντικειμενικότητας καθηγητής του πανεπιστημίου Βουκουρεστίου T.Parahaghi, καταγόμενος από την Αβδέλλα, σε συγγράματά του και στις παραδόσεις στο πανεπιστήμιο τονίζει ότι το ιδιαίτερο γνώρισμα της ψυχής ενός λαού διαφυλάσσεται στην λαογραφία, προ πάντων δε στο δημοτικό τραγούδι, στο οποίο κυκλοφορεί η ίδια η ψυχή του δημιουργού. Εξετάζοντας διεξοδικά τις συνθήκες ζωής των Βλάχων αποφαίνεται ότι στην ψυχή τους προσφέρουν τροφή ελληνική, υπονοώντας την ποίηση και ακριβέστερα το ελληνικό δημοτικό τραγούδι. Αλλού επισημαίνει ότι η συμμετοχή των Αρμάνων στην ελληνική δημόδη ποιητική δημιουργία παραμένει μια αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα. Οι Αρμάνοι, λέει, είναι φυσικό να τραγουδούν ελληνικά τα συναισθηματά τους και τα κατορθώματά τους. Μεταξύ των λόγων της επιδόσεώς των στη σύνθεση δημοτικών τραγουδιών σε ελληνική γλώσσα συγκαταλέγει τη διγλωσσία των Αρμάνων, την ελληνοαρμανική συμβίωση και υπογραμμίζει ακόμα την εκφραστική ευλυγισία, τον λεκτικό πλούτο και γενικά την πολιτισμική υπεροχή της ελληνικής γλώσσας έναντι του ανεπαρκούς και ατροφικού αρμανικού ιδιώματος, το οποίο παρομοιάζει με υδροχαρές φυτό σε νερά ελληνικά.

Οι Αρμάνοι-Βλάχοι γνώριζαν μόνο το ελληνικό αλφάβητο και έγραφαν τα δημοτικά τους τραγούδια στα ελληνικά. Με λατινικό αλφάβητο άρχισαν να κυκλοφορούν στον βορειοελλαδικό χώρο με την στροφή της πολιτικής των

παραδουνάβιων ηγεμονιών. Ο Αχ. Λαζάρου μας λέει (στα προλεγόμενα του βιβλίου του Weigand που αναφέραμε προηγουμένως) ότι έγινε αισθητή κάποια τάση στα χορευτικά συγκροτήματα να συμπεριλαμβάνονται και τραγούδια στο αρμάνικο ιδίωμα, σε αναλογία που θυμίζει όσα γράφει ο Weigand για εθνικιστική κίνηση, εννοώντας την πολιτική των ηγεσιών των Παραδουνάβιων Ηγεμονιών για προσηλιτισμό των Αρμάνων. Ένα από τα πολυποικίλα μέσα, που ακολουθούσαν τότε και έβαλαν σε άμεση εφαρμογή, ήταν το δημοτικό τραγούδι στο αρμάνικο ιδίωμα. Σε περίπτωση ανυπαρξίας αρμανικού τραγουδιού, αφού τραγουδούσαν ελληνικά, όπως αποκαλύπτει ο Weigand, παράγονταν νόθα ή μεταφράζονταν ελληνικά. Επίσημοι αντιπρόσωποι για αυτήν την διαδικασία ήταν οι D.Bolinteanu (ποιητή, πολιτικός) και Ion Heliade-Radulescu(ποιητής).

Στον ελλαδικό χώρο οι Αρμάνοι τραγουδούσαν μόνο ελληνικά, όπως ομολογεί ο Weigand. Επαληθεύεται τόσο από τους προγενέστερους όσο και τους μεταγενέστερους συλλογείς. Τα παιδιά του χρονογράφου Αραβαντινού, που εξέδωσαν την συλλογή δημοτικών τραγουδιών του πατέρα τους, το 1880, στον πρόλογο της συλλογής αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι, «οι Πίνδιοι Βλάχοι, αν και δεν χρησιμοποιούν την ελληνική γλώσσα στα σπίτια τους, σε αυτήν την γλώσσα (ελληνική) τραγουδούν. Πολλές γυναίκες δε, αν και δεν γνωρίζουν τα ελληνικά, στους χορούς, τους γάμους, στα πανηγύρια, στα μοιρολόγια τραγουδούν στα ελληνικά. Παρόμοια πληροφορία προσφέρει ο Χρυσόχορος το 1909 αλλά και ο Γρηγόρης Βέλκος που εκδίδει συλλογή τραγουδιών της Σαμαρίνας.

Ο ιστορικός, πολιτικός και πανεπιστημιακός Σπυριδών Λάμπρος (1851-1919) τονίζει χαρακτηριστικά ότι οι Αρμάνοι συνθέτουν τραγούδια στην ελληνική γλώσσα. Ακόμα και ο προπαγανδιστής Ρουμάνος περιηγητής Κ.Ν Μπουριλεάνου ομολογεί ότι «τα επιχώρια άσματα της Μοσχόπολης είναι μόνον ελληνικά».

Ο Αβέρωφ Τσοίτσας γράφει ότι η ρουμανική προπαγάνδα, εκτός από τα βασικά ζητήματα, δεν αμέλησε και τις λεπτομέρειες. Δημιούργησαν λαϊκά κουτσοβλαχικά τραγούδια στη Ρουμανία και μετά τα διέδωσαν στις βλάχικες περιοχές, όπου οι μη ενήμεροι τα θεωρούσαν μετά τοπικά.

Ο καθηγητής γλωσσολογίας του ΑΠΘ Ν. Κατσάνης ως σχολιαστής του βιβλίου των Wace-Thomson(Νομάδες των Βαλκανίων σημειώνει ότι πολλά αρμανικά τραγούδια αποτελούν μετάφραση από ελληνικά. Το ίδιο αναφέρει και η Αθηνά Κατσανεβάκη στη διδακτορική της διατριβή λέγοντας ότι, με την εμπλοκή της ρουμανικής προπαγάνδας πολλά βλαχόφωνα τραγούδια δημιουργήθηκαν, και βλαχόφωνες εκδοχές τραγουδιών, όπως π.χ. του «Γκόγκου-Μήσου ή του Ζιάκα», δεν μπορούν να θεωρηθούν γνήσια βλαχόφωνα τραγούδια. Η Κατσανεβάκη προχωρεί παραπάνω και τονίζει ότι οι Αρμάνοι κατά το μεγαλύτερο μέρος έχουν ελληνόφωνο δημοτικό τραγούδι, ιδιαίτερα το ηρωϊκό-κλέφτικο. Η ύπαρξη των ελληνόφωνων τραγουδιών στη μουσική παράδοση των βλαχοφώνων πηγάζει όχι από μια εξωτερική επιρροή αλλά από μια έντονη αυτοσυνειδησία εσωτερικής μακρόχρονης σχέσης με τον ελληνισμό, μια σχέση που για τους Αρμάνους της Πίνδου δεν είναι τυχαία, αλλά, όπως δείχνουν τα πράγματα πηγάζει από την ίδια τους την καταγωγή.

Στην Σαμαρίνα μοιρολογούν τον Κωσταντίνο Παλαιολόγο στα ελληνικά (Νάμουν πουλί να πέταγα.....)

Τέλος Ο Weigand στην εισαγωγή του βιβλίου του «Οι Αρωμόνοι τόμος Β» μας λέει στην αρχή ότι «το αρωμουνικό δημοτικό τραγούδι είναι πολύ κοντά στην πλήρη εξαφάνισή του. Για τον λόγο αυτόν δεν ήταν καθόλου ευχάριστη η εργασία της συλλογής των υπολειμμάτων της άλλοτε πλούσιας λογοτεχνίας». Ποιάς λογοτεχνίας; Γιατί δεν τεκμηριώνει την άποψη του αυτή με επιχειρήματα και ντοκουμέντα.; Έχουμε κάποια γραπτή μαρτυρία (βιβλίο ή συλλογή τραγουδιών) από το απώτερο παρελθόν (πριν από τον 19ο αιώνα) για την ύπαρξη βλάχικων τραγουδιών; Έχουμε κάποια επιγραφή σε καμιά εκκλησία, σε κάποιο τάφο, σε κάποιο μνημείο ή σε κάποιο σπίτι; Ασφαλώς και θα υπήρχαν βλαχόφωνα τραγούδια, αλλά μόνο προφορικά και αυτά λίγα κατά την άποψή μας.

(Οι Αρωμόνοι -Βλάχοι, τόμος Β, Λαογραφία -γλώσσα G.Weigand- Εκδόσεις Αδ. Κυριακίδη)

## Το ό

Γράφει η

Οι εξετάσεις για τα παιδιά, ετής αγχώνεται προσπάθειά του πρόοδο του επενδύσει χρομάσσια του παιδι

Όταν το άγ μπορεί να είναι δηλαδή να προ γίνεται υπερβό φέρουμε κα σουμε, τότε μπ εκδηλώνεται σ κεφάλους, πόν με προβλήματ έντονο άγχος μ σε ακούσιο μπ συνειδητά την τ

Πίσω από τ ψεις και κυρί παιδί που παρ όπως: «αποκλ μαι αρκετά έξυ πτοτα», «είμαι ά είναι καταστρο ανίκανο δεν έχ κάθε προσπάθ μμαλό του υπά αποτυχία. Ο π πιθανή αποτυ λικές απαιτήσε εαυτό του, οι σ λές προσδοκίε

Φυσικά δεν ι αυτές τις σκέψ παραδεχτούν ό νται αντιδραστ δείχνουν αδιάφ πραγματικότη άμυνας απένσ σθήματα, καθώ